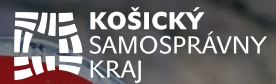

Rozhýbaný kraj

Apríl / 2019

Dost' bolo rozbitých ciest

Vlani sa košickej župe podarilo opraviť vyše 70 kilometrov ciest vo všetkých okresoch kraja, čo je trikrát viac ako rok predtým. Prečítajte si, kde sa v najbližších mesiacoch plánujú najväčšie rekonštrukcie dopravnej infraštruktúry.

Poznáme víťazov KFL

Ako rozhýbavame župu

Víkendové rodinné cestovanie košickou a prešovskou župou za jedno euro, státisíce ušetrených eur v škole v Sečovciach, trojnásobne viac opravených ciest než v predchádzajúcom roku, úspešný prvý ročník Krajskej futbalovej ligy.

Aj vďaka týmto projektom sa nám darí rozhýbať náš kraj. Každý z nich stál nemálo úsilia a ich výsledky slúžia nám všetkým, preto si zaslúžili miesto v župných novinách.

Mimochodom, ak sa rozhodnete využiť našu rodinnú víkendovú zľavu na cestovanie v prímestských autobusoch, odporúčam výlet do Gelnice. Pár tipov na potulky po baníckom mestečku na Dolnom Spiši nájdete v našej reportáži.

Mimochodom, ak sa rozhodnete využiť našu rodinnú víkendovú zľavu na cestovanie v prímestských autobusoch, odporúčam výlet do Gelnice

Rastislav Trnka

predseda KSK

Aj vás znechucujú ťažké školské tašky vašich detí a dlhé hodiny, ktoré musia pretrpieť bifflovaním? O tom, že vyučovanie môže prebiehať inak, ako si pamätáme z našej mladosti, o profesiách, ktoré majú budúcnosť a o deťoch šikanujúcich roboty sa dočítate v zaujímavom rozhovore s učiteľkou roka, Zuzanou Tkáčovou.

Prajem príjemné čítanie. Budem rád, keď mi dáte vedieť, o akých témach z nášho kraja by ste sa radi dočítali nabudúce.

predseda@vucke.sk

Obsah

Rozhovor so Zuzanou Tkáčovou

str. 3-4

Desiatky rokov dozadu naše školstvo možno nebolo zlé, dávalo deťom množstvo vedomostí. Lenže doba sa výrazne zmenila.

Ako župa zastavila drancovanie peňazí občanov v škole v Sečovciach

Škola v Sečovciach, ktorá je elokovaným pracoviskom Spojenej školy v Dobšinej, bola smutným župným školským rekordérom v drancovaní peňazí občanov a v porušovaní množstva predpisov. Poriadky, ktoré v nej župa urobila, ušetrila ročne vyše 870 tisíc eur.

str. 7-8

Potulky Gelnicou

Postupné predstavovanie regiónov košickej župy začalo Potulkou po Gelnici. Cez najznámejšiu miestnu krčmu, Kamenný most, pamiatky slávnej baníckej minulosti, až po Turzovské tajchy, kde boli v minulosti známe kúpele. Nechýbajú tipy na dobrú hubačku a recept na obľúbené jedlo Gelničanov.

str. 11-12

Rozhovo

so Zuzanou Tkáčovou

“**Deti v školách vystavujeme rovnakej záťaži, ako majú dospelí.**

Vítazka súťaže Učiteľ Slovenska, vyučujúca informatiku na košickom gymnáziu, hovorí o tom, ako viesť deti k prírodným vedám, ktoré zamestnania majú budúcnosť, o deťoch šikanujúcich roboty a o tom, čo jej vadí na našom školstve.

Ťažké školské tašky. Poobedia strávené nad učebnicami. Bifľovanie toho, čo zabudnú za pár týždňov. Nechuť učiť sa. Nielen ja toto vidím u svojich detí a spolu s ostatnými rodičmi máme pocit, že na školách sa nič nezmenilo a je to rovnaké ako pred takmer 40-mi rokmi, kedy sme súchali školské lavice. Čo vy na to?

U mňa to nie je o pocite, ale o presvedčení. Za posledných minimálne 50 rokov sa v školstve reálne nič nezmenilo. A netýka sa to len fitness výkonov detí pri nosení ťažkých tašiek. Školy sme síce naplnili novými technológiami, no deti učíme tak ako kedysi. Samozrejme, česť výnimkám.

Mnohí spomínajú na školský systém za socializmu s nostalgiou, lebo vraj dokázal deti naučiť viac než kdekoľvek inde vo vyspelom svete.

Desiatky rokov dozadu naše školstvo možno nebolo zlé. Lenže doba sa výrazne zmenila. Mnohí učitelia na to nie sú pripravení a idú v starých šablónach. To znamená, naučiť deti čo najviac faktov. Dnes už pri výuke nesmie ísť len o memorovanie a získavanie vedomostí, ale hlavne o to, ako ich použiť pri riešení konkrétnych problémov. Chybu vidím aj v tom, že žiakov nevedieme k medzipredmetovému projektu. Je to veľká škoda, lebo len tak zistia, ako úzko súvisia rôzne predmety, ktoré sa učia.

Prečo je to tak? Chyba je v systéme?

Nielen v systéme, ale aj v príprave budúcich učiteľov. No problém je hlavne v pedagógoch. Oni sami mnohokrát nevedia tímovo fungovať. Ak majú deti pracovať napríklad na projekte, pri ktorom sa prelína matematika s fyzikou a chémiou, musia aktívne medzi sebou spolupracovať aj učitelia týchto predmetov. Žiaľ, často to nedokážu.

Vo štvrtom ročníku základnej školy sme si na rodičovskom združení od triednej učiteľky vypočuli, že deti by sa mali učiť doma minimálne dve až tri hodiny. Keď to zrátam aj s pobytom v

škole, od detí by sme mali chcieť, aby 40 hodín týždenne pracovali. Pred pár rokmi vo Francúzsku kvôli takejto dĺžke pracovného času štrajkujúci robotníci demolovali ulice...

Naše deti vystavujeme v školách často záťaži, ktorá je enormná aj pre dospelého človeka. Ak kladieme dôraz na vedomosti a memorovanie, deti sa musia veľa učiť doma. Úlohy, ktoré dostávajú, sú neraz nezmyselné. Sama to vidím doma. Syn dostával domáce úlohy z matematiky, no mal prepočítavať presne tie isté príklady, ktoré riešil v škole. Načo to je dobré? Takto len prehlbujeme u detí nechuť k učeniu.

“**Za posledných minimálne 50 rokov sa v školstve reálne nič nezmenilo.**

Vy domáce úlohy nedávate?

Nie veľa, ale dávam. Nejde však o opakovanie toho, čo žiaci riešili v škole. Domov ich posielam s tvorivými úlohami, ktoré ich vedú k tomu, aby zosumarizovali, čo sa naučili a mohli sa nad tým zamyslieť.

Na gymnáziu, kde učíte, sa vám podaril husársky kúsok. Obrátili ste pozornosť detí na štúdium prírodných vied a informatiky. Za päť rokov, kedy na vašej škole nešiel maturovať z informatiky nikto, je to aktuálne 25 percent končiacych študentov. Ako sa vám to podarilo?

Ukázala som im praktické použitie vedomostí, ktoré ich chceme naučiť. Pri výuke nového učiva začínam s tým, kde všade sa

s danou problematikou mohli stretnúť. Ich motivácia učiť sa tak nepramení z toho, že to máme v učebnici, ale kvôli praktickým príkladom zo života. Napríklad s témami počítačovej bezpečnosti sa stretávajú takmer denne, lebo väčšina z detí používa internet. Aj ich zaujíma, ako čeliť moderným hrozbám v digitálnom priestore. Alebo predtým, než začneme programovať a vytvárať webové stránky, ukazujeme si príklady iných webov a diskutujeme, prečo sa nám ten ktorý páči a v inom sa strácame.

Ako v tomto nastavení deti môžu pomôcť rodičia?

Tí sú najdôležitejší. Napríklad v prírodných a technických vedách môže iskra nadšenia preskočiť z rodiča na potomka. Mali by spolu s deťmi skúmať, robiť experimenty. Aj preto je dobré sa pri popularizačných vedeckých podujatiach zamerať na rodičov ako na cieľovú skupinu. Je super, ak ich na ne chodí spolu s deťmi čoraz viac.

Áké odbory súvisiace s informatikou majú, podľa vás, budúcnosť?

V kurze budú hlavne dátoví analytici, špecialisti na počítačovú bezpečnosť, bioinformatiči. Vznikajú nové povolania, o ktorých sme prednedávnom ešte nemali potuchy. Profesie, ktoré prepájajú viacero doteraz samostatných disciplín. Napríklad informatiku, matematiku, psychológiu či biológiu. V každom prípade budú dominovať počítače.

Takže ten, kto je zameraný humanitnejším smerom, nemá šancu?

Humanitné smery budú stále viac prenikať do informatiky. Napríklad návrh webov a aplikácií prelína informatiku, marketing a psychológiu. Sociálne vedy sú tiež dôležité, keďže roboti stále viac spolupracujú s ľuďmi. Vedeli ste, že Japonci už teraz riešia systém zavadenia práv pre robotov? Prišli na to, že ich malé deti šikanujú humanoidných robotov a potrebujú to riešiť.

Kraj chce bojovať so suchom

Pri príležitosti Svetového dňa vody, ktorý si každoročne pripomíname 22. marca, zorganizoval Košický samosprávny kraj 1. Konferenciu obnovy krajiny

Jej cieľom bolo na odbornej úrovni pomenovať problémy, ktoré znižujú kvalitu životného prostredia a nájsť riešenia na jeho obnovu.

Na konferencii sa so svojou prednáškou predstavilo 18 odborníkov zo Slovenska i zahraničia, medzi nimi napríklad Mooyoung Han zo Soulskej národnej univerzity, Marco Schmidt z Technickej univerzity Berlín či Ján Pokorný z Ústavu systémovej biológie a ekológie z Českej republiky. „Suchá, ktoré tu dnes máme, sme si spôsobili sami, pretože sme z krajiny odviekli vodu,“ konštatoval Ján Pokorný. Riešiť túto problematiku len na národnej úrovni podľa neho nie je komplexné. „Prínos riešení na krajskej, respektíve župnej úrovni je v tom, že sa pozná konkrétna situácia. Je potrebné robiť konkrétne opatrenia na zadržanie vody a vy to máte dobre zadefinované,“

dodal Pokorný.

Na konferencii sa zúčastnilo takmer 300 hostí, ktorí si vypočuli prednášky na témy zamerané na obnovu biodiverzity, revitalizáciu vodných tokov, lesov aj poľnohospodárskej pôdy, klimatické zmeny či dôležitosť ochrany pôdy. Košický kraj predstavil aj opatrenia, ktoré realizuje za účelom zlepšenia životného prostredia. Vlni schválilo Zastupiteľstvo KSK Program obnovy krajiny a Akčný plán, čím chce obnoviť proces biodiverzity, prinavrátiť pôde úrodnosť a zvýšiť zásoby podzemnej vody v krajine.

„Chceme vybudovať vodozádržné opatrenia, ktoré by mali do desiatich rokov zvýšiť zásoby vodných tokov tak, aby náš kraj v budúcnosti nebol odkázaný na nedostatok vody, ale naopak, aby sme zvýšili jej zásoby. Vytvoriť chceme 60

miliónov metrov kubických vodozádržných opatrení, ktoré budú dažd'ovú vodu zachytávať a následne zachytávať do pôdy a podzemia,“ uviedol predseda KSK Rastislav Trnka.

Iniciátor konferencie a autor programu obnovy krajiny Michal Kravčík upozornil, že Košice registrujú vo svojej histórii viaceré situácie, ktoré by pre nás mali byť výkričníkom. „Na východe Slovenska máme dve vodné nádrže - Domaša v Prešovskom a Ružín v Košickom kraji. Je marec, začiatok jari a obidve nádrže sú poloprázdne,“ povedal Kravčík. Na druhej strane, v povodí pohraničnej rieky Roňavy bol za posledných 10 rokov vyhlásený 27-krát tretí stupeň povodňového ohrozenia. „Čo je dôležité, je aj sociálny aspekt programu obnovy krajiny. Vzniká ohromný priestor pre vytvorenie tisícov pracovných príležitostí pre ľudí v našom kraji,“ poznamenal Kravčík. Kraj plánuje v rámci programu rad konkrétnych opatrení. Pomôcť prinavrátiť vodu do krajiny by mali napríklad hrádzky, odrážky na cestách, zasakovacie jamy, malé vodné nádrže, rybníky, protipožiarné nádrže v urbánnom prostredí, dažďové záhrady, ale tiež zbieranie vody napríklad aj z dopravnej infraštruktúry.

Priority poslancov KSK

Novinky zo Zastupiteľstva KSK

Poslanci Košického samosprávneho kraja rokujú minimálne raz za dva mesiace. Pribeh zastupiteľstva môžu obyvatelia kraja sledovať online na facebooku KSK alebo na webovej stránke www.vucke.sk, kde nájdu aj prehľad tém a kompletné materiály, ktoré poslanci na zasadnutiach prerokovávajú. Rokovania sú verejné, a teda prístupné pre všetkých obyvateľov nášho kraja.

Najdôležitejšie témy 25. február - 10. rokovanie Zastupiteľstva KSK

Poslanci schválili Akčný plán programu obnovy krajiny na rok 2019

Predseda KSK informoval poslancov zastupiteľstva o aktuálnom vývoji na Elokovanom pracovisku v Sečovciach

Predseda KSK informoval poslancov o podujatí Európsky olympijský festival mládeže 2021

Poslanci schválili vstup KSK do Združenia európskych regiónov

Schválené bolo poskytnutie dotácií neverejným poskytovateľom sociálnych služieb ako mimoriadna výpomoc na preklopenie zvýšených výdavkov v roku 2018

Bola prerokovaná správa o kontrolnej činnosti ÚHK za rok 2018

Najbližšie rokovanie poslancov sa uskutoční 29. apríla.

Adnan Akram

nezávislý

Moje pôsobenie na KSK vnímam ako príležitosť vyrovnáť disparitu, ktorá doteraz existovala na VÚC-ke v neprospech môjho spišského okresu, keďže financie na cesty, kultúru a iné boli rozdelené medzi okresy nepomerne a nespravodlivo. Chcem s ostatnými poslancami zo Spiša prebojovať čo najviac pre náš obvod. Mám radosť z toho, že vedenie v podobe župana a vicežupana chodí aj do nášho regiónu, aby vedeli, aké sú konkrétne potreby okresu. Som členom komisie kultúry a komisie cestovného ruchu a cezhraničnej spolupráce, pretože to sú oblasti, ktoré sú mi blízke.

Attila Anna

nezávislý

Mojou prioritou ako poslancu KSK bude presadzovať záujmy regiónu Gemer. Som členom monitorovacieho výboru programu cezhraničnej spolupráce Interreg SK-HU, kde zastupujem Košický kraj. V rámci komisie cestovného ruchu som prevzal agendu rozvoja cyklo dopravy v rámci regiónu Gemer. Stretávam sa s kompetentnými inštitúciami a spoločne riešime túto problematiku. Dlhodobo apelujem na vedenie kraja, aby boli vymenovaní členovia zdravotnej komisie Zastupiteľstva, nakoľko som lekár a vnímam potrebu riešenia problémov v tejto oblasti. V súčasnosti s vedením kraja sa snažím riešiť problém poddimenzovaného stavu lekárov na poliklinike v Rožňave.

Jozef Andrejčák

SMER-SD

V rámci agendy poslancu zastupiteľstva KSK je mojou prioritou podpora, komunikácia a samotná realizácia projektov rekonštrukcie polikliniky Východ ako jediného zdravotníckeho zariadenia v okrese Košice III, podpora športu v Košiciach a v celom kraji a rekonštrukcia športovísk v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Pracujem v majetkovej a kultúrnej komisii chcem presadzovať transparentné nakladanie s majetkom KSK a podporovať kultúrne inštitúcie a prehľadný dotačný systém v kultúrnej oblasti.

Imrich Bakši

OLANO, SaS, KDH NOVA

Ako poslanec KSK by som chcel byť predĺženou rukou medzi úradom a obyvateľmi kraja. Pracujem dennodenne s ľuďmi v oblasti zdravotníctva a záchrannej služby, preto sa zaujímam najmä o problematiku týkajúcu sa tejto sféry, ale aj o dopravu a sociálny odbor. Leží mi na srdci problém s kvalitou ciest v kraji. Na zastupiteľstve som sa zaoberal opravou cesty Haniska - Čaňa. Aktuálne komunikujeme spolu s kolegom, poslancom so Správou ciest KSK a snažíme sa zvýšiť bezpečnosť cyklochodníka medzi obcami Čaňa a Ždaňa osadením zvodidiel pozdĺž cesty, kde chodník vedie. Keďže som prolif, tak sa angažujem aj v oblasti ochrany života.

Reportáž

Ako župa zastavila drancovanie peňazí občanov v škole v Sečovciach

Za nájom priestorov školy vzdelávajúcej Rómov sa roky zbytočne vyhadzovalo 870 tisíc eur ročne. Preto košická župa presťahovala školu v Sečovciach do iných priestorov

Škola v Sečovciach, ktorá je elokovaným pracoviskom Spojenej školy v Dobšinej, bola zriadená na to, aby vzdelávala a učila remeslám znevýhodnené skupiny obyvateľov, predovšetkým Rómov z tamojšej osady na kraji mesta.

„Pár týždňov po mojom príchode na úrad sme spolu s kolegami dospeli k presvedčeniu, že to, čo sa deje v tejto škole, je smutným príkladom priživovania sa na jednom z najväčších problémov našej župy, ktorým je nedostatok vzdelania a nezamestnanosť Rómov,“ vysvetľuje košický župan Rastislav Trnka.

Jeho slová potvrdzuje predovšetkým astronomická cena nájmu, ktorý táto škola platila za svoje

priestory súkromnej firme, ktorá ich vlastnila. V roku 2013, kedy sa do nich nastahovala, bol vo výške 216 eur za meter štvorcový. Už vtedy bol suverénne najvyšší spomedzi ostatných škôl župy. O rok neskôr si svoj „osobák“ podpísaním dodatku k zmluve vylepšila a nájom narástol na 350 eur ročne. Podobné elokované pracoviská platia zlomok z tejto sumy. Napríklad v Bidovciach za meter štvorcový približne 36 eur ročne. V Sečovciach neďaleko spomínaného elokovaného pracoviska platí iná škola patriaca župe 40 eur ročne.

Škola neplytvala peniazmi len na nájomnom, ale aj na peniazoch, ktoré dostávala za žiakov. Aj preto ju Ministerstvo školstva na

Ako to bolo?

- **september 2013**
uzatvorená nájomná zmluva, výška nájmu s prevádzkovými nákladmi - 401 760 eur/rok
- **august 2014**
podpísaný dodatok k zmluve, výška nájmu s prevádzkovými nákladmi - 897 000 eur/rok
- **máj 2017**
kontrola hlavnej školskej inšpektorky konštatovala vážne pochybenia
- **november 2017**
Ministerstvo školstva rozhodlo o vyradení elokovaného pracoviska zo siete škôl
- **jún 2018**
prípacom sa začala zaoberať NAKA
- **september 2018**
riaditeľka školy bola odvolaná
- **december 2018**
finančná kontrola zo strany Úradu KSK bola skončená a konštatovala závažné pochybenia
- **november 2018**
presťahovanie školy do nových priestorov, výška nájmu s prevádzkovými nákladmi 31 700 eur/rok

základe kontroly hlavnej školskej inšpektorky vyradilo zo siete škôl. Tá konštatovala aj nedodržanie Štátneho vzdelávacieho programu a tiež to, že jej učitelia a niektorí ďalší zamestnanci nemali požadovanú kvalifikáciu. Podivné šafárenie na škole začali prešetrovať aj policajti.

Z týchto dôvodov košická župa odvolala riaditeľku a školu spolu s jej 202 žiakmi presťahovala do priestorov inej školy v Sečovciach, ktorá takisto patrí pod jej zriaďovateľskú pôsobnosť. Ročne vďaka tomu ušetrí 870 tisíc eur.

Župa pokračuje v opravách ciest

V tomto roku je na opravy, rekonštrukcie a údržbu mostov a ciest II. a III. triedy vyčlenených 49 miliónov eur

Košický samosprávny kraj vlastní takmer 2-tisíc kilometrov ciest, z toho v zlom technickom stave je takmer tretina z nich. „V minulom roku sa nám podarilo opraviť viac ako 70 kilometrov ciest vo všetkých okresoch kraja, čo je trikrát viac, ako rok predtým,“ informoval riaditeľ Správy ciest KSK Jozef Rauch. Dodal, že s opravami výtlkov už začali. Rozsiahlejšie opravy a rekonštrukcie budú realizovať od druhej polovice marca.

Kraj chce z úveru z Európskej investičnej banky zrekonštruovať 3 mosty a viac ako 40 kilometrov ciest za takmer 21 miliónov eur. Finančne najnákladnejšou bude rekonštrukcia povodňami poškodených ciest v okrese Košice-okolie v celkovej dĺžke takmer 22 kilometrov. Ide o cesty medzi Kysakom a Malou Lodinou, Kostolánmi nad Hornádom, Družstevnou pri Hornáde, Trebejovom a

Obišovcami za viac než 4 milióny eur. „Okrem toho dostanú nový šat aj cesty medzi obcami Boliarov-Báčkovík v intraviláne Spišskej Novej Vsi, spojka do Letanoviec, cesta medzi Bajanmi a Lekárovcami, medzi Malým Ruskovom a Plehoticami, Zemplínskym Jastrabím a Cejkovom, ako aj v obci Drnava a spojka do Čučmy,“ uviedol Rauch.

Z vlastných zdrojov vyčlenil kraj viac než 12 miliónov eur. Z nich chce väčšinu investovať do rekonštrukcie mostov. Opravy sa dočká napríklad most cez rieku Laborec pri Michalovciach aj pri Vojanoch, most cez rieku Slaná v Brzotíne, aj most cez rieku Hnilec pri Gelnici. „S rekonštrukciami viacerých mostov sme začali už v minulom roku, dokončiť by sme ich chceli hneď, ako to počasie dovolí. Ide napríklad o most cez Olšavu za Olšovcami, most za Veľkými Raškovicami či most cez rieku Ondava pri

Sirníku,“ doplnil riaditeľ.

Šesť ciest chce kraj opraviť z eurofondov v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu. V tomto roku chce zrealizovať opravu cesty od obce Spišské Vlaky po Spišskú Novú Ves, ďalšie úseky by mali byť dokončené až o rok.

Už vlani začal kraj opravovať cesty technológiou tzv. studeného asfaltovania, ktorá je o 40 % lacnejšia ako klasická asfaltová zmes. V tomto roku chce na opravy využiť aj tzv. mikrokoberec, ktorý je tiež o tretinu lacnejší. „Tieto technológie majú porovnateľnú kvalitu ako štandardné asfaltovanie. Využívajú sa najmä v extravilánoch a rovinatých terénoch. Vďaka úspore financií vieme opraviť väčšie množstvo ciest,“ uzavrel Rauch.

Najväčšie rekonštrukcie v 2019

Autobusom cez víkend za 1 euro

Výhodne cestujú už aj tehotné a zlatí darcovia krvi

Košický samosprávny kraj (KSK) a Prešovský samosprávny kraj (PSK) od 1. februára zjednotili tarify v prímestských autobusoch a zaviedli nové zľavy. Je to prvý krok k integrovanému dopravnému systému (IDS) v župách.

Radi cestujete s rodinou, no nechce sa vám všade jazdiť autom? Potom vás poteší novinka - víkendový lístok pre rodiny s deťmi. Počas soboty, nedele a štátneho sviatku ho môže využívať minimálne jeden rodič s jedným alebo viacerými deťmi do 15 rokov. Bez ohľadu na dĺžku cesty, každý člen rodiny zaplatí len 1 euro. „Spojili sme dva kraje, rodič s dieťaťom sa v rámci tohto regiónu môže cez víkend vybrať kamkoľvek a bude ho to stáť dokopy dve eurá. Veríme, že aj toto opatrenie rozhybe cestovný ruch

v regióne,“ uviedol župan Rastislav Trnka. O polovicu sa znížila i cena za prepravu batožiny a zvierat.

Po novom môžu okrem občanov nad 70 rokov využívať jednosmerné osobitné cestovné už aj tehotné ženy a držiteľia zlatej Janskej plakety. Dopolosa dopravcovia v KSK v rámci tejto kategórie účtovali 30 centov za každých začatých 25 kilometrov jazdy. Po novom pýtajú 20 centov za každých začatých 50 kilometrov. Ak sa napríklad dôchodca, tehotná žena alebo zlatý darca krvi vyberú prímestským autobusom z Vyšného Nemeckého do Košíc, zaplatia len 40 centov (pred 1. februárom by to stálo 1,20 eura).

Cestujúcim, ktorí majú o nový typ zľavy záujem, sa stačí preukázať čipovou kartou. Tú vydáva dopravca na základe jednorazového

preukázania sa občianskym preukazom, tehotenskou knižkou, respektíve certifikátom o udelení zlatej Janskej plakety.

V rámci zjednocovania dopravy župy zároveň od 1. marca posilnili spojenie medzi okresmi Sobrance a Snina, ktoré ležia na hranici krajov. K jedinému existujúcemu dopravcovi pribudlo sedem nových. V minulosti bolo cestovanie z jednej župy do druhej komplikované. Napríklad v obciach Ruský Hrabovec a Dúbrava dochádzalo k tomu, že ak sa chcel cestujúci presunúť medzi Košickým a Prešovským krajom, musel peši prejsť 2,5-kilometrovú vzdialenosť do vedľajšej dediny. Po novom navyše prestupy koordinujú dispečingy jednotlivých dopravcov. V prípade meškania tak na vás prípoj počká.

Čipové karty

Dopracovelia z KSK a PSK si čipové karty vzájomne uznávajú, jedna karta platí u všetkých dopravcov prímestských autobusov. Je jedno, u koho ste si dobili kredit. Prestupné cestovné v KSK bolo možné len u ARRIVA Michalovce a Eurobus. Po novom sa dá uplatňovať aj u prešovských autobusových dopravcov SAD Humenné, SAD Prešov, BUS Karpaty a SAD Poprad. Pri prestupe z autobusu jedného dopravcu do autobusu ďalšieho do 30 minút systém automaticky vygeneruje zľavu 10 centov. Elektronickú peňaženku čipovej karty od ktoréhokoľvek prímestského dopravcu možno použiť aj v mestských dopravách v Košiciach, Rožňave a Spišskej Novej Vsi.

Gelnica

Potulky krajom

Dedičstvo starej baníckej slávy obnovujú aj vďaka programu Terra Incognita

V Margecanoch nastúpime do motorového vlaku a po necelej štvrthodine sme na gelnickej stanici. Trať Margecany - Červená Skala, ktorej úsek sme práve absolvovali, vybudovali v tridsiatych rokoch minulého storočia. Mnohí ju označujú za najkrajšiu na Slovensku. Aj budova stanice v centre Dolného Spiša pochádza z tohto obdobia. Pri pohľade na dve staničné pohostinstvá si spomenieme, ako pred rokmi o Gelnici regionálne

noviny napísali, že je tam v rámci Slovenska najviac krčiem na jedného obyvateľa. Znalci miestnych pomerov boli nespokojní, novinári údajne nedokázali spočítať všetky. Zjavne jeden z nich sa pri nás pristaví pred stanicou s dôležitou radou: „**Ak si chcete dať dobré pivo, choďte radšej do Bufetu.**“ A ochotne nás naviguje smerom do centra.

Bufet sa oficiálne volá Hostinec Tatrán. V lete si tu môžete posediť

v peknej záhradke s množstvom kvetov. Dnu panuje mierne prítmie, štangasti sledujú Animal Planet. „Teraz kukaj, jak ho zožere,“ upozorňuje postarší muž spolustolovníkov. Sledovanie spomínaného kanálu je tu evidentne obľúbená činnosť. „**Koľko krčiem je v Gelnici dnes? Asi pätnásť, šestnásť. Bolo ich aj viac,**“ hovorí výčapník Marek, ktorý za barom pôsobí už tri desaťročia.

Po stopách baníckej minulosti

Zvládneme jedno orosené a potom sa vyberieme na Kamenný most stojaci tesne za korheľňou. Postavili ho v prvej polovici 19. storočia a dnes je národnou kultúrnou pamiatkou. Predtým oba brehy rieky Hnilica, ktorá

mestom preteká, spájali len drevené mosty. Tie však pravidelne ničili povodne. Meno rieky vraj pochádza zo staroslovenského gnil, ktoré označovalo niečo hnilé, zapáchajúce. Podľa jedného vysvetlenia je z toho odvodený aj samotný názov mestečka. Iná legenda hovorí, že ide o skomoleninu z nemeckých slov gold nicht. Tie mali vyjadrovať sklamanie nemeckých kolonistov z faktu, že v okolitých vrchoch sa žiadne zlato nenachádza. Nemci na Dolný Spiš prišli už v trinástom storočí, priniesli nové, modernejšie spôsoby dobývania rudy a výrazne ovplyvňovali život baníckeho

mesta až do polovice toho dvadsiateho. Spolu s neďalekým Smolníkom bola Gelnica najvýznamnejším centrom baníctva na východe Slovenska.

V blízkosti Kamenného mosta sa nachádza aj budova bývalej vodnej elektrárne. Mimochodom, vedeli ste, že Gelnica bola prvým mestom na Slovensku s elektrickým verejným osvetlením? Oproti elektrárni je miestny bitúnok a výroba mäsových výrobkov. Každý týždeň sa tu pár prasiat mení na chutné klobásy, párky, jaternice, sekanú či šunku. Odporúčame okoštovať. Putujeme hore mestom smerom k Baníckemu múzeu. Nad nami sa týči hradný vrch Zámčisko s alejou pagaštanov a ruinami hradu z trinásteho storočia. Práve vtedy sa Gelnica stala slobodným kráľovským mestom. Múzeum sídli v budove bývalej radnice. V expozícii nájde návštevník množstvo zaujímavých predmetov z bežného života baníkov, ale aj umelecké diela či historickú knižnicu s viac ako päťtisíc zväzkami. „**A máme tu aj mučiareň. Chcete si vyskúšať dereš?**“ pýta sa Milo Janáč, riaditeľ múzea. Vysunutou expozíciou múzea je dedičná štôlna Jozef v oblasti Turzovských tajchov. Mesto s pomocou peňazí z programu Košického samosprávneho kraja Terra Incognita sprístupnilo v posledných troch rokoch viac ako tristo metrov podzemia. Vlni pribudol obďaleč aj model stroja na drvenie rudy, takzvaný pochwerk. Gelničania plánujú banský skanzen postupne doplniť o ďalšie prvky.

Miesto, kde sa stretávala smotánka

Samotné Turzovské tajchy boli vybudované na prelome 18. a 19. storočia a slúžili ako zásobáreň vody na pohon banských strojov. Pri hornom tajchu o storočie neskôr vznikli Turzovské kúpele, kde sa liečili choroby dýchacích ciest, ale aj nervové ochorenia. Kúpele rada navštevovala smotánka z Pešti, budovy navrhol architekt Gedeon Majunke. Ten je známy ako tvorca viacerých objektov vo Vysokých Tatrách.

Obdivovať tatranskú architektúru v plnej kráse však už v súčasnosti v Gelnici nemôžete. Objekty chátrajú, súkromný majiteľ, ktorý ich pred zhruba ôsmimi rokmi odkúpil, sa o ne nestará.

„**V lete si sem chodia ľudia zaplávať, okolité lesy sú zas rajom hubárov,**“ hovorí chlapík, ktorý sa nám predstaví ako Robo. „**No a niektorí sa tu kúpeme aj v zime,**“ dodá, vyzlečie sa a ponorí sa do vody s kusmi ľadu na hladine. Strasie nás už len pri pohľade na jeho výkon. Otočíme sa, ideme sa zohriať do blízkeho penzióniku Erihof, v ktorom dnes prenocujeme.

Recept

Banícka strešenina (porcie pre 5 osôb)

1,5 kg zemiaky, 1 kg kyslá kapusta, 100 g maslo, soľ, čierne korenie, 150g slaninka, 25 g olej, 25 g cibuľa

Postup:

Zemiaky uvaríme v šupke, ošúpeme ich a pokrájame na menšie kocky. Na oleji speníme nadrobno posekanú cibuľu, na ktorej popražíme umytú posekanú kyslú kapustu. V miske dobre premiešame so zemiakmi. Polejeme roztopeným maslom, osolíme, okoreníme a opäť premiešame. Každú porciu polievame rozpraženou údenou slaninou. Namiesto slaninky môžeme použiť aj škvarky. Rozdelíme na tanieri a podávame s kyslým mliekom.

Darina Demková
predsedníčka Baníckeho spolku v Gelnici

Pohár KFL putuje do Pavloviec nad Uhom

Prvý ročník Krajskej futbalovej ligy bol mimoriadne úspešný, zapojilo sa doň 93 tímov

Víťazom Krajskej futbalovej ligy (KFL) - Zimného pohára predsedu sa stal OŠK Pavlovce nad Uhom.

Prvý ročník Krajskej futbalovej ligy pozná svojich víťazov. Finálový zápas sa odohral v nedeľu 17. marca v Moldave nad Bodvou. Sily si zmerali FK POKROK SEZ Krompachy s OŠK Pavlovce nad Uhom. Po napínavom finále napokon po predĺžení vyhral tím z Pavloviec nad Uhom, ktorý sa stal víťazom Zimného pohára predsedu. „Oslavy budú určite veľké, tešíme sa z víťazstva. Bola to pre nás skúška ohňom, keďže sme mali ťažkých súperov. Aj dnes boli Krompachy veľmi silné, no podarilo sa nám otočiť z 1:3 na 4:3. KFL vnímame ako veľmi dobrý projekt, pre mužstvá je to výborná príprava na sezónu,“ zhodnotil Štefan Horňák z OŠK Pavlovce nad Uhom.

Z tímov pôsobiacich vo Východoslovenskom futbalovom zväze (VsFZ) skončil na treťom mieste MFK Spartak Medzev. Najlepším brankárom bol Myroslav Liutnianskyi pôsobiaci v OŠK Pavlovce nad Uhom, najlepším

strelcom Mikuláš Fedor z TJ Veľké Revištia so šiestimi gólmi a najužitočnejším hráčom sa stal František Jochman z FK POKROK SEZ Krompachy. „Naše kluby pôsobiace vo Východoslovenskom futbalovom zväze privítali organizáciu KFL. Už teraz môžeme povedať, že tento projekt je veľmi úspešný. Sme veľmi radi, že sme sa v minulom roku dohodli s KSK na takomto modeli fungovania. Okrem zimnej prípravy odpadli mužstvám problémy s nákladmi a so zháňaním súperov, čiže majú kvalitnú zimnú prípravu a tieto stretnutia majú aj súťažný náboj,“ zhodnotil predseda VsFZ Richard Havrilla. „Už pilotný ročník KFL ukázal, že táto futbalová súťaž má svoje opodstatnenie a silnú základňu fanúšikov. Bolo to vidieť aj na dnešnom finálovom zápase, na ktorom o víťazovi rozhodlo až predĺženie. Do Zimného pohára sa zapojilo 93 družstiev, teda takmer polovica všetkých registrovaných hráčov z nášho kraja, čo nás pozitívne prekvapilo. Budeme robiť všetko preto, aby sme túto súťaž ešte viac rozšírili

na miesta, kde sa futbal nehrá alebo zanikol, aby sme zapojili viac hráčov a futbalových nadšencov. Blahoželám všetkým, ktorí si KFL zahrali a už teraz sa teším na pokračovanie,“ povedal predseda KSK Rastislav Trnka.

Krajská futbalová liga štartovala 12. januára slávnostným výkopom v Moldave nad Bodvou. Do zimnej časti sa zapojili hráči pôsobiaci vo Východoslovenskom futbalovom zväze a všetkých Oblastných futbalových zväzoch (ObFZ). Počas troch mesiacov odohrali takmer 190 stretnutí, a to na trávnikoch s umelou trávou v mestách Spišská Nová Ves, Moldava nad Bodvou, Košice, Trebišov, Michalovce a v maďarskom Sátoraljaújhely. „Po zimnej časti chceme v spolupráci s VsFZ organizovať Študentskú ligu KFL - školský pohár predsedu KSK a v lete by mala KFL pokračovať turnajom pre neregistrovaných hráčov,“ dodal Trnka.

 krajskafutbalovaliga

Poradie tímov v rámci VsFZ

1. OŠK Pavlovce nad Uhom
2. FK POKROK SEZ Krompachy
3. MFK Spartak Medzev

Poradie tímov v rámci ObFZ

1. MFK Gelnica
2. TJ FK Družstevník Trhovište
3. OŠK Tušice - TNV

Najlepší brankár
Myroslav Liutnianskyi
(OŠK Pavlovce nad Uhom)

Najlepší strelca
Mikuláš Fedor
(TJ Veľké Revištia, 16 gólov)

Najužitočnejší hráč
František Jochman
(FK POKROK SEZ Krompachy)

Vo finále KFL sa stretli OŠK Pavlovce nad Uhom s FK POKROK SEZ Krompachy. Z víťazstva sa tešil tím z Pavloviec nad Uhom.

Top podujatia programu Terra Incognita

Tento rok sa v rámci Terra Incognita, ktorý je dlhodobým programom Košického samosprávneho kraja, môžete tešiť na osem TOP podujatí.

17. - 18. 5.
Voňa agátu a deň otvorených pivníc

Víkend, počas ktorého ožívajú unikátne tufové pivnice v Agátovom háji v Malom Horeši. Na tomto stále vyhľadávanejšom podujatí návštevníci ochutnávajú autentické vína drobných miestnych výrobcov.

22. 6.
Jánske ohne nad Šíravou

Dávne zvyky a mágia svätôjanskej noci láka každoročne k Vinianskemu jazeru tisíce zvedavcov. Najkratšia noc v roku je len jedna, tak si ju vychutnajte v plnej paráde.

28. - 29. 6.
Festival Živé sochy

Fascinujúce umenie živých sôch nám často vyráža dych najmä na slávnych uliciach zahraničných metropol. Najviac živých sôch na jednom mieste na Slovensku stretnete koncom júna v Spišskej Novej Vsi.

28. 6.
Zemlín Veteran Rallye

Tradičné stretnutie milovníkov všetkého, čo je nablýskané, ale zároveň retro. V centre Michaloviec defilujú staré automobily i motocykle, aby potom prebrázdili regiónálne cesty.

3. 8.

Krásnohorské hradné hry

Obľúbené podujatie pod hradom Krásna Hôrka návštevníkom každoročne približuje históriu iným spôsobom. V roku 2019 sa uskutoční už 14. ročník tohto podujatia.

18. 8.

Furmanské preteky

Furmanské preteky približujú neľahký chlebič furmanov. Remeslo, ktoré je - vďaka technologickému pokroku - potlačené do úzadia, tak môžu spoznať malí i veľkí návštevníci.

31. 8. - 1. 9.

Tour de Tokaj

Neobyčajné preteky - behom alebo na bicykli naprieč vlnitým terénom tokajských viníc. V roku 2019 sa Tour de Tokaj dostáva medzi TOP podujatia po prvý raz.

12. - 13. 10.

Margecianske fajnoty

Medzinárodný gastrofestival sa z roka na rok teší vyššej obľúbenosti a návštevnosti. V Margecanoch môžete počas dvoch víkendových dní ochutnať dobroty regiónálnej i svetovej kuchyne.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z krížovky nám pošlite do správy na facebookovú stránku Rastó TRNKA. Správne odpovede posielajte do 30.4.2019. Vyhrať môžete 2 lístky do Východoslovenskej galérie a Východoslovenského múzea, smart náramok na ruku alebo power banku.

Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj výslovný súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne pre účely realizácie súťaže a odovzdania výhry.

POMŔČKY: NANLA, OMUO, AEVOM	OBECNÉ LINKY HR. KRÁLOVÉ	NEMOCNÁ	HLINÍK	OBEC PRI KOŠČIACH	DOM. MENO OTÍLIE	POPEVOK		KOŽNÉ OCHORENIE	OBSLUHA V BARE	ŽENSKÉ MENO	NOČNÝ KLUB		STARÁ ŽENA	STROMO- RADIE	ČEL, PO ČESKY	ČESKÉ MESTO		ROZMO- ČENÁ ZEM	ST. TYP ŠKODOVKY
STAL SA SLABŠÍM								TVRDÉ DREVO					ŠÉF SALAŠA					ST. ZNAČKA CIGARIET	
NABOKO- VOV ROMÁN								DOSLOVNÝ PREKLAD HNEV (LAT.)					ČESKÝ MALIAR PLOŠNÁ MIERA					LUTECIUM (ZN.) KÓD MAĎARSKA	
TVRDÁ HLINA						JAZERO PRI KOŠČIACH MALOU (SLANG.)					BIBLICKÉ MENO KONOPE (ČES.)					PLAZ KORALOVÝ OSTROV			
KAMARÁT (SLANG.)				PLNKA ELEKTRICKÁ ENERGIA						ZAČIATOK TAJNIČKY SAMEC KOZY					MOTOR. VOZIDLO TYP PLATNE				
	OBJEDNANÝ POTLESK	TRIESKA LOTOR, LUMP					MEDVEĎ VIAL VO VETRE						JEDLO Z LIATEHO CESTA	ŽENSKÝ HLAS ANDREA (DOM.)				KYPRI ZEM STRAŠ	
PRVOVIS								BERLÍNSKA REŠTÁURÁCIA ODD. SVET. LITERATÚRY						PREDLOŽKA LÚČNY PORAST				VOJENSKÝ ODDIEL	YTERBIUM (ZN.)
LIPNE, PRIPÚTAVÁ SA					NEMOČNÍ- NÉ ODD. OPUSTE- NOSŤ				BODKA (ANGL.) DIEŽE						MAČKOVITÉ ŠELMY POHOVKA				
HLINÍK, PO NEMECKY				SMÚTOK (ČES.) SÚPER						ŽUVAČKA TÁBOROVÝ OHEŇ							SEVERSKÉ ZVIERA OSOBNÉ ZÁMENO		
KONIEC TAJNIČKY																		DLHÁ CESTA	OZNÁMIL ÚRADOM
OZN. RUSKÝCH LIETADIEL			NIGÉRIJSKÉ MESTO DRUH PIVA					DIAL. OVLA- DANIE TLAČAGENT. TURECKA			SVET (LAT.) RIEKA V LITVE							NA TOMTO MIESTE KONTROLA AUTA	
POMŔČKY: UNIAM, IR, IKA	KILOPOND	OTÁZKA SPŔSOBU ERBIUM (ZN.)				UKAZOV. ZÁMENO KÓD RUSKA				UVOLNIŤ (ANGL.) FREKVENCIA RÁDIA							JUSTIČNÝ ORGÁN EXISTUJÚ		
HLÚBOVÁ ZELENINA				POPRUH					ŠKVRNA					OKRASNÁ RASTUNA					
OPAK PROTI				SLÁVNOST- NÁ SIEŇ					MARCELA (DOM.)					PONÚKAL					